

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2003 vp

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2002

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä kesäkuuta 2003 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksen vuodelta 2002 (K 6/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen ja hallitusneuvos Anja Kaisalo, sosiaali- ja terveysministeriö
- valtuutettujen puheenjohtaja Timo Ihmäki ja valtuutettujen varapuheenjohtaja Pirkko Peltomo, Kansaneläkelaitoksen valtuutetut
- puheenjohtaja Rauno Saari ja sihteeri Juhani Rantamäki, Kansaneläkelaitoksen hallitus
- pääjohtaja Jorma Huuhtanen ja johtaja Matti Puhakka, Kansaneläkelaitos
- työsuojelupäävaltuutettu Tiina Kiuru, Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöt ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallinnon uudistaminen

Kansaneläkelaitoksen hallinto uudistui kertomusvuonna. Uudistus selkeytti laitoksen sisäistä hallintoa, hallintoelinten asemaa sekä asioiden käsittelyä. Kertomuksen mukaan uusien hallinnollisten säännösten ja uusien käytäntöjen vaikutus sisäisen toiminnan organisointiin etenee asteittain. Kertomuksen mukaan siirtymisen uuteen hallintojärjestelmään on sujunut hyvin. Valiokunta pitää tätä myönteisenä ja toteaa, että uusien käytäntöjen vaikutuksen sisäisen toiminnan organisointiin on tärkeää näkyä hallinnon kaikilla tasoilla, ei ainoastaan ylimmän hallinnon organisoinnissa. Uudistusta hyväksyttäessä pidettiin tärkeänä, että sen toimeenpano

voisi johtaa avoimuutta ja joustavuutta sekä yhteistyötä korostavaan hallintotapaan paitsi eri toimielinten välillä myös hallinnon sisällä.

Organisaatiota kehitettäessä on tärkeää turvata Kelan palveluverkon säilyttäminen asiakkaiden tarpeita vastaavassa laajuudessa. Työn tasaamisella eri toimistojen välillä voidaan vaikuttaa paitsi palveluverkoston säilymiseen riittävän laajana myös henkilöstön jaksamiseen työssään. Ruuhkautuneiden toimistojen töiden tasaamisella vähemmän kuormitettuihin toimistoihin voidaan vaikuttaa myös käsittelyaikojen lyheneemiseen ja parantaa asiakkaiden palvelua.

Kansaneläkelaitoksen hoitaessa enenevästi erilaisten sosiaalietuuksien toimeenpanoa on palveluiden saavutettavuudella keskeinen merkitys kansalaisten sosiaaliturvan toteutumiselle.

Sähköisen asioinnin kehittämisestä huolimatta on palveluverkosto säilytettävä eri alueilla kattavana siten, etteivät asiointietäisyydet muodostu liian pitkiksi. Valiokunta pitää valtuutettujen tavoin tarpeellisenä, että esimerkiksi mahdollisuudet laajentaa keskussairaaloihin sijoitettuja Kelan palveluja selvitetään. Samoin toimistojen pidentettyjä aukiolo- ja puhelinpalveluaikoja tulisi mahdollisuuksien mukaan ottaa käyttöön asiakaspalvelun parantamiseksi.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Kansaneläkelaitoksen henkilöstön asemaan ja työoloihin tulee kiinnittää riittävästi huomiota. Henkilöstön saatavuuden turvaaminen on keskeistä kansalaisten sosiaaliturvan asianmukaisen toimeenpanon kannalta. Henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi on tärkeää kiinnittää huomiota henkilöstön työolosuhteisiin, työilmapii-riin sekä työmäärän mitoitukseen.

Kansaneläkelaitoksen rahoitus

Kansaneläkelaitoksen hoitaman sosiaaliturvan rahoitus on pitkään ollut epätasapainossa, ja epätasapaino — erityisesti vakuutettujen sairausvakuutusmaksujen alentamisen johdosta — on pahentunut. Kertomusvuonna on etenkin sairausvakuutuksen rahoituksen alijäämä jälleen kasvanut. Valtion sairausvakuutusrahastoon maksamien takuusuoritusten määrä nousee tänä vuonna noin 640 miljoonaan euroon, minkä lisäksi arvonlisäveron tuotosta tuloutetaan sairausvakuutusrahastoon 300 miljoonaa euroa. Nämä valtion suoritukset vastaavat jo noin kolmasosaa sairausvakuutusrahaston menoista.

Valiokunta toistaa jälleen kantansa, että kansaneläkkeiden ja sairausvakuutuksen rahoitusperusteet tulee määritellä kestäväälle pohjalle siten, että rahoitus on vakaata. Hallitusohjelmassa on nyt sitouduttu sairausvakuutuksen rahoituksen uudistamiseen kolmikantaisen valmistelun pohjalta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ehdotukset rahoituksen uudistamisesta pikaisesti tehdään. Valiokunta kiirehtii myös muita sairausvakuutusjärjestelmän rahoitusvastuisiin liittyviä uudistustoimia. Esimerkiksi kuntien järjestämisvastuulle kuuluvan ja sairausvakuutuksesta korvattavan hoidon rajanvetoa tulisi selkeyt-

tää. Samoin sairausvakuutuksen piiriin kuuluvan tutkimuksen ja hoidon, lääkinnällisten laitteiden ja apuvälineiden korvattavuutta sekä korvausten tasoa tulisi tarkistaa, jotta kansalaisten tarvitsemat palvelut voidaan turvata.

Työkyvyttömyyseläkkeet

Valtuutettujen toimeksiannosta on kertomusvuonna selvitetty työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäämiseen liittyviä ongelmia. Selvitysryhmä on kartoittanut kattavasti työkyvyttömyyseläkkeiden hakemiseen, työkyvyttömyyden arviointiin sekä eläkehakemusten käsittelyyn liittyviä kitkakohtia. Selvityksen pohjalta työryhmä on esittänyt kehittämissuosituksia työkyvyttömyyden ehkäisystä, vajaakuntoisuuden hallinnasta sekä työkyvyttömyyden arvioinnista ja työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tehdyn selvitystyön pohjalta sosiaali- ja terveysministeriön sekä eläkelaitosten yhteistyönä työkyvyttömyyseläkehakemusten käsittelykäytäntöjä ryhdytään kehittämään niin, että työkyvyttömyyden arviointiin ja eläkehakemusten käsittelyyn saadaan yhteiset käytännöt. Myös eläkepäästösten perusteluja tulisi kehittää. Eläkeratkaisujen perusteleminen selkeästi ja ymmärrettävästi on hakijan kannalta ensiarvoista, jotta päätökseen vaikuttaneet tekijät tulevat mahdollisimman hyvin hakijan tietoon, jolloin hän voi paremmin arvioida ratkaisun oikeellisuutta ja muutoksenhaun tarpeellisuutta.

Valiokunta on aiemmissa kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota sosiaaliturvalainsäädännön selkeyttämistarpeeseen. Kertomusvuonna lainsäädännön selkeyttämistyössä edettiin työtömyysturvalainsäädännön sekä työvoimapolvelulainsäädännön kokonaisuudistusten tultua hyväksytyiksi. Myös sairausvakuutusta ja kuntoutusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen tähtäävä valmistelutyö käynnistyi kertomusvuonna. Valiokunta pitää lainsäädännön selkeyttämistyön jatkamista hallitusohjelman linjausten mukaisesti välttämättömänä. Erityisesti avo- ja laitoshoidon välisen rajanvedon selkeyttäminen selkeyttäisi samalla Kansaneläkelaitoksen maksamien etuuksien maksua.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy kertomuksen ja

*että tämä mietintö lähetetään tiedoksi
Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille.*

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Leena Rauhala /kd
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Paula Risikko /kok
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Arto Seppälä /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Marjaana Koskinen /sd	Raija Vahasalo /kok
	Pehr Löf /r	Erkki Virtanen /vas
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Tuula Väättäinen /sd.
	Aila Paloniemi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.